

EXPUNERE DE MOTIVE

Proiect de lege pentru modificarea unor acte normative în domeniul reglementării produselor din tutun

Jumătate din decesele din România sunt atribuite factorilor de risc evitabili. Fumatul continuă să fie principalul factor de risc evitabil pentru cancer, 17% dintre decese fiind determinate de boli cauzate de fumat. 27% dintre neoplasme sunt legate cauzat de consumul de tutun. Nouă din zece cancere pulmonare sunt determinate de fumat, în România cancerul pulmonar fiind cel mai frecvent cancer la bărbați și al 4-lea ca frecvență la femei. Cancerul pulmonar reprezintă principala cauză de mortalitate neoplazică din România, respectiv 20% dintre toate decesele de cauză neoplazică. În fiecare an, în România sunt diagnosticate în jur de 11.000 de cazuri noi de cancer pulmonar, reprezentând aproximativ 13% din totalul cazurilor noi de cancer. Supraviețuirea la 5 ani a pacienților cu cancer pulmonar din România este de doar 10%, în timp ce în alte țări europene, precum Norvegia sau Suedia, acest procent este dublu. În fapt rata mortalității prin cancer pulmonar este în creștere în România cu 11% comparativ cu anul 2000.

Unul din cinci români fumează zilnic, rata fumatului fiind mult mai mare la bărbați – 31% comparativ cu femeile – 8%. Cel mai îngrijorător însă este consumul de tutun în rândul adolescenților. Aproape o treime dintre copiii de 15-16 ani au fumat în ultima lună pe parcursul anului 2019, media UE fiind de 21%. Rata fumatului rămâne neschimbată comparativ cu anul 2014 neexistând diferențele între băieți și fete raportate în rândul adulților. Dacă includem în analiză și țigarele electronice, 40% dintre adolescenții de 15-16 ani din România au raportat că au fumat în ultima lună în anul 2019 – cea mai mare proporție dintre toate statele membre UE, unde media a fost de 28%. De altfel aproape trei sferturi dintre fumători declară că au fumat pentru prima dată înainte de a împlini vârsta de 18 ani, iar pentru 12,4% apariția acestui comportament se întâmplă înainte de împlinirea vârstei de 14 ani.

Unul dintre obiectivele Planului European de luptă împotriva Cancerului este o generație liberă de tutun în care să avem sub 5% din populație fumătoare. Organizația Mondială a Sănătății recomandă obiective intermediare în aceeași linie – o reducere relativă cu 30% până în 2030 a prevalenței fumatului comparativ cu anul 2010. Astfel, pentru realizarea acestor obiective, în Planul European una dintre măsurile recomandate este reglementarea mai strictă a publicității, promovării și a promoțiilor la produse din tutun.

De altfel și în Planului Național de Prevenire și Combatere a Cancerului este prevăzută ca măsură pentru ameliorarea expunerii la factori de risc asociați cu apariția cancerului „revizuirea reglementărilor privind publicitatea produselor din tutun și nicotină pentru reducerea expunerii copiilor și tinerilor la produsele din tutun”. Toate aceste măsuri sunt consonante cu Convenția Cadru a Organizației Mondiale a Sănătății privind Controlul Tutunului – document de bază care însumează coordonat obiectivele, principiile directe și obligațiile generale ale statelor semnatare, printre care și România. Astfel, art. 13 al documentului menționat prevede: „Fiecare parte, cu respectarea Constituției sau a principiilor sale constituționale, instituie o interdicție

globală a oricărui tip de publicitate în favoarea tutunului și a promovării și sponsorizării de orice fel a tutunului. Această interdicție, sub rezerva cadrului juridic și a mijloacelor tehnice de care dispune această parte, include interdicția globală a publicității, a promovării și a sponsorizării transfrontaliere pe teritoriul său.”

În ceea ce privește reglementările comunitare, Directiva privind publicitatea pentru produsele din tutun (2003/33/CE) interzice, la nivelul UE, publicitatea și sponsorizarea transfrontalieră în favoarea tutunului prin alte mijloace de comunicare în masă decât televiziunea. Interdicția este valabilă pentru presa scrisă, radio, internet și pentru sponsorizarea evenimentelor. Distribuirea gratuită de produse din tutun este interzisă la astfel de evenimente. Interdicția se referă la publicitatea și sponsorizarea având ca scop sau efect direct ori indirect promovarea unui produs din tutun.

Publicitatea și sponsorizarea în favoarea tutunului în mediul televizat au fost interzise încă din 1989, prin Directiva „Televiziune fără frontiere” (89/552/CEE). Aceasta este înlocuită acum de Directiva privind serviciile mass-media audiovizuale (2010/13/CE), care extinde sfera de aplicare a interdicției la toate formele de comunicare comercială audiovizuală, inclusiv plasarea de produse. În acest document se precizează explicit: „(88) Este necesar să fie interzisă orice formă de comunicare comercială audiovizuală care promovează țigările și alte produse din tutun, inclusiv comunicare comercială audio-vizuală care, deși nu menționează direct produsul din tutun, încearcă să eludeze interdicția comunicării comerciale audiovizuale privind țigările și alte produse din tutun folosind mărci, simboluri sau alte caracteristici distinctive ale produselor din tutun sau întreprinderi comerciale ale căror activități cunoscute sau principale includ producția sau vânzarea acestor produse.”

Planul european de luptă împotriva cancerului recomandă restricții mai clar definite și mai extinse asupra produselor din tutun inclusiv a produselor noi din tutun și a celor similare; este evident faptul că aceste produse, deși poate mai puțin nocive comparativ cu țigările clasice, deși nu există date certe în acest sens, pot fi și sunt inductori ai dependenței de nicotină. Mulți dintre copii și tineri devin dependenți de nicotină folosind produse din tutun încălzit. Sigur că ulterior dependența fiind indusă transferul comportamentului nociv se poate transfera către fumatul clasic oricând. De altfel o proporție considerabilă dintre fumători sunt consumatori duali – utilizează atât țigări clasice cât și produse din tutun încălzit- sau chiar triplu utilizatori, pe lângă acestea utilizând și vapatul.

Dependența de nicotină este descrisă drept o combinație de simptome neuro-biologice și comportamente învățate. Astfel, “normalizarea” socială a utilizării produselor din tutun încălzit prin reclama și promovarea agresivă, este de natură să crească prevalența persoanelor dependente de nicotină. Reclamele sunt concepute a se adresa persoanelor tinere, chiar copiilor, promovând un comportament „cool”, o identitate socială firească, chiar superioară.

Caracterul de substitut mai puțin dăunător este foarte discutabil. Experiența cu țigările slabe – cele cu conținut mai scăzut de nicotină ne arată că acestea au subminat în fapt dorința fumătorilor de a renunța la fumat și nu au îmbunătățit starea de sănătate a acestora. Societatea europeană de pneumologie nu recomandă folosirea produselor din tutun încălzit drept instrument de renunțare la fumat; și nici promovarea acestora ca “substitute sănătoase”. De altfel, conform unui eurobarometru din 2021 76% dintre europenii care au renunțat la fumat sau au încercat să o facă au făcut-o fără nicio asistență; 13% au folosit substitute de nicotină și doar 11% au folosit

vapingul ca instrument adjuvant. Există studii care arată că tranziția spre fumatul cu produse de tutun încălzit chiar pot crește gradul dependenței de nicotină, nicidecum diminuarea acesteia.

Trei din 4 fumători doresc să renunțe. Aproape toți regretă că s-au apucat și au devenit dependenți. Sigur că aceste lucruri nu sunt sub nicio formă prezentate de industria tutunului atunci când promovează aceste produse. Dimpotrivă, ele sunt prezentate ca și produse mai puțin dăunătoare, aproape firești pentru un statut social dezirabil. În realitate, studiile independente de industria tutunului arată că produsele din tutun încălzit elimină niveluri substanțiale de elemente carcinogene – nitrozamine – precum și alte substanțe iritante, toxice sau posibil carcinogene. Date ale Societății Europene de Pneumologie arată chiar că există 22 de substanțe dăunătoare sau potențial dăunătoare în concentrații duble față de emisiile țigărilor convenționale și alte 7 substanțe cu concentrații chiar de 10 ori mai mari. Unele studii arată că nu există diferențe semnificative statistic între utilizatorii de tutun încălzit comparativ cu cei utilizatorii de țigări convenționale pentru 23 din 24 de bio-markeri de potențială afectare a sănătății pulmonare sau cardiovasculare. De altfel chiar studiile comandate de industria tutunului arată că nu există o ameliorare a funcției pulmonare sau al statusului inflamator pentru cei care au făcut tranziția dinspre țigări convenționale spre tutun încălzit. De asemenea există un potențial de hepato-toxicitate semnificativ.

Nivelurile de nicotină și gudron sunt aproape similare cu cele din țigările din țigările convenționale. Studiile in vitro arată că inhalarea produselor de tutun încălzit determină remodelare bronșică, cresc stresul oxidativ și inflamația bronșică. Impactul asupra funcției endoteliale vasculare este similar cu cel al țigărilor convenționale. Produsele din tutun încălzit sunt înalt adictive și carcinogene. Este un imperativ de sănătate publică oprirea reclamei și promovării sub orice formă a tuturor produselor din tutun și a dispozitivelor folosite pentru fumat.

În numele inițiatorilor,

Adrian WIENER

Deputat USR

Tudor POP

Deputat USR

Emanuel UNGUREANU

Deputat USR

DIANA STOICA

Deputată USR

